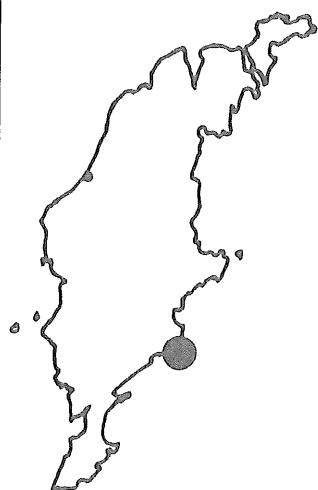
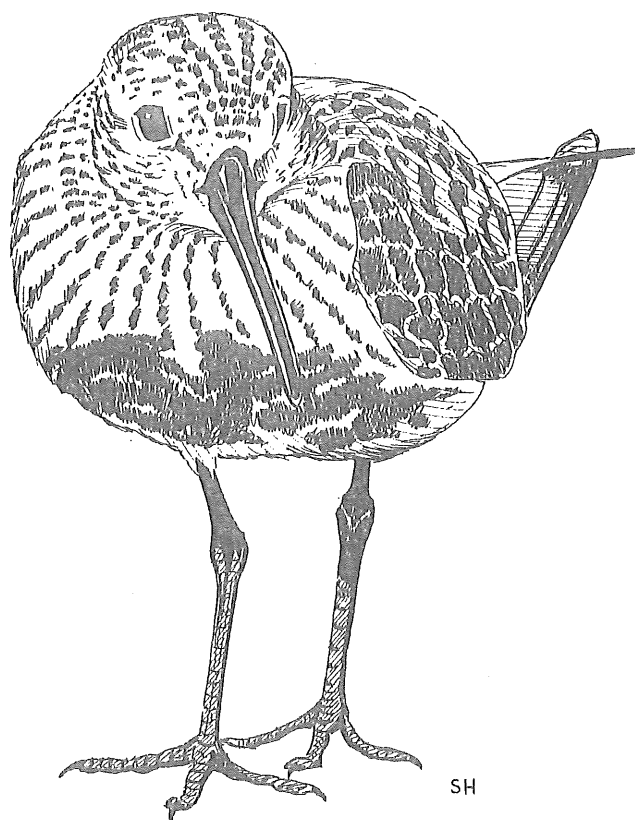

GOTLANDS LÄN

HÄCKANDE FÅGLAR PÅ NÄRSHOLMEN 1985

LÄNSSTYRELSEN

Naturvårdsfunktionen 1985

FÖRORD

Närsholmen ägs av staten och förvaltas för närvarande av domänverket. Området avses att överföras till statens naturvårdsverk. Ansökan har ingetts till länsstyrelsen om att Närsholmen förordnas som naturreservat. För att klargöra områdets nuvarande naturvärde har länsstyrelsen uppdragit åt Stellan Hedgren att under 1985 utföra den häckfågelinventering som nu föreligger.

Dessutom utförs under sommaren en botanisk inventering.

Författaren är ensam ansvarig för rapportens innehåll varför detta ej kan åberopas som representerande länsstyrelsens ståndpunkt.

Visby i augusti 1985

Länsstyrelsen
naturvårdsfunktionen

Teckningen på omslagets framsida av en sydlig kärrsnäppa i sommardräkt har utförts av Stellan Hedgren

HÄCKANDE FÅGLAR PÅ NÄRSHOLMEN 1985

STELLAN HEDGREN

INVENTERINGSOMRÅDET

Närsholmen är en cirka 190 hektar stor halvö belägen på Gotlands ostkust och i När socken. Den är låg och flack och täcks till stor del av strandgrus som av havet förts samman i markanta vallar.

Växtligheten präglas starkt av långvarigt bete, och större träd-
dunga finns bara på den södra delen (tall) och i nordväst (ett
mindre område med lövskog i anslutning till det forna sundet mel-
lan Närsholmen och fastlandet samt några små grupper med tall och
gran). På främst halvöns centrala del växer åtskilliga kraftiga
enar.

Närsholmen är speciellt under våren och sommaren ett omtyckt ut-
flyktsmål. Under de senaste åren har dessutom golfspel regelbundet
förekommit på halvöns västra och södra delar. Under tiden april-
juli 1985 var ett cirka 10 hektar stort område på halvöns nord-
västra del upplåtet för en filminspelning (se karta).

Under tiden 15 mars-30 juni 1985 var två områden (Kroksriv samt
strandängarna innanför viken Lillstallen, se karta) belagda med
tillträdesförbud till skydd för fågellivet.

INVENTERINGSMETODIK

Inventeringsområdet genomströvades vid nio tillfällen under våren
och sommaren 1985: 19.4, 1.5, 10.5, 16.5, 24.5, 7.6, 16.6, 20.6
och 2.7. Vid varje besök noterades alla sedda och hörda fåglar,
och förekomst samt eventuella tecken på häckning markerades på
kopior av den ekonomiska kartan över området. Från detta underlags-
material har sedan antalet häckande par av de olika fågelarterna
uppskattats med användande av de normer som rekommenderas av Sta-
tens naturvårdsverk (1978) och Nordiska ministerrådet (1983).

RESULTAT OCH KOMMENTARER

Resultatet av inventeringen sammanfattas i tabellerna 1-3 och på kartorna 1-35. Enligt mina beräkningar häckade 426 par av 45 fågelarter på Närsholmen 1985. Detta ger en täthet på 2,24 häckande fågelpar per hektar. Resultaten för några av arterna kommenteras nedan kortfattat.

Vitkindad gås

Vitkindade gäss observerades på Närsholmen vid samtliga besök utom det första (19.4). Som mest rörde det sig om cirka 1 500 fåglar. Från början av juni sågs också par med ungvallar. Dessa uppehöll sig främst på Kroksriv, och det är sannolikt att dessa familjegrupper simmat till Närsholmen från häckplatserna på Laus holmar. Med största sannolikhet häckade dock ett par vitkindade gäss även på Närsholmen. Jag lyckades visserligen aldrig lokalisera boet, men det låg troligen inne på öns centrala del.

Skärfläcka

Huvuddelen av de 27 paren häckade på Glasskär (12 par) och Kroksriv (10 par). Stolt (1971) observerade i maj 1964 18 skärfläckor på Närsholmen.

Tofsvipa

På grund av den osedvanligt kalla våren kom tofsviporna igång extremt sent med sin häckning, och de första kläckta ungarna sågs inte förrän den 24.5! Det är också möjligt att onormalt många par misslyckades med sin häckning och därför ej kom att registreras som häckande under inventeringen.

Kärrenäppa

Den sydliga rasen av kärrenäppa, *Calidris alpina schinzii*, som häckar på hävdade våtängar och strandängar, har minskat starkt i Sverige under 1900-talet. I början av 1980-talet uppgick det totala beståndet till bara omkring 250 par, varav ca 100 i Skåne, 50 på Öland och 45 på Gotland (Tjernberg 1985). Närsholmens betade strandängar passar den sydliga kärrenäppan utmärkt, och med sina tre häckande par är Närsholmen en av Gotlands bästa lokaler för arten (Högström 1985).

Brushane

Spelande brushanar sågs i maj främst på tuvängarna innanför viken Lillstallen på halvöns nordsida. Tre av de fem bona låg också på denna del av halvön, men de övriga två på den västra sidan, där inga spelande hanar observerades.

Storspov

Arten har gått starkt tillbaka i stora delar av Syd- och Mellansverige under de senaste årtiondena och så även på Gotland. Fem par på en yta av 190 hektar får därför numera betraktas som en hög häckningstäthet (0,29 par/hektar).

Skrattmåsar

Enligt Sjölander & Swärd (1931) häckade ett 100-tal skrattnåsar på Närsholmen 1930. Trots att skrattnåsen sedan dess ökat starkt i antal på Gotland (Fredriksson & Högström 1981), har antalet häckande fåglar uppenbarligen minskat på Närsholmen. 1985 häckade bara fem par.

Tärnor

Tre arter kunde konstateras häcka på Närsholmen 1985. De största koncentrationerna var belägna på Glasskär (11 par silvertärna, 4 par småtärna), Kroksriv (8 par silvertärna, 1 par småtärna), vid norra stranden av Giftviken (7 par silvertärna) samt, något överraskande, helt nära bilvägen öster om fyren (3 par fisktärna, 3 par silvertärna, 4 par småtärna).

NÄRSHOLMEN SOM HÄCKFÅGELLOKAL

I tabellerna 2 och 3 har jag jämfört resultat av häckfågelinventeringen på Närsholmen 1985 med resultaten från motsvarande inventeringar av tre andra gotländska strandområden - Lausvik, Stockviken och Ugnen (se Hedgren 1981). Som framgår, skiljer sig Närsholmen inte nämnvärt från de tre andra områdena beträffande häckfågelfaunans sammansättning (tabell 2). Däremot uppvisar Närsholmen som helhet en något lägre häckningstäthet (2,24 par/hektar) än Lausvik, Stockviken och Ugnen (3,18-4,46 par/hektar). Vissa delar av Näs-

holmen har dock höga tätheter av häckande strandfåglar, och de viktigaste av dessa koncentrationsområden har markerats på karta 36.

De mest skyddsvärda av de arter som häckar på Närsholmen är utan tvekan kärrsnäppa och vitkindad gås. Vad gäller den senare, finns det anledning förmoda att arten, som ett resultat av den snabba ökningen av beståndet på Laus holmar, kan komma att bli en regelbunden häckfågel även på Närsholmen.

En förutsättning för att kärrsnäppa även i fortsättningen skall kunna häcka på Närsholmen är att området utsätts för ett relativt intensivt bete av främst nöckreatur.

LITTERATUR

- Fredriksson, S. & Högström, S. 1981. Skrattnåsen *Larus ridibundus* på Gotland. - Vår Fågelvärld 40: 311-326.
- Hedgren, S. 1981. Ugnen, Lausvik, Stockvik. Inventering av häckfågelfaunan i tre gotländska kustområden 1981. - Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Högström, S. 1985. Observationer av kärrsnäppa på Gotland under häckningstid. I: Tjernberg, M. (red.) 1985 (se nedan).
- Tjernberg, M. (red.) 1985. Sydliga kärrsnäppan *Calidris alpina schinzii* i Sverige - historik, nuvarande förekomst, häckningsbiologi och förslag till bevarandeåtgärder. - SNV PM 1928.
- Nordiska ministerrådet. 1983. Metoder til overvågning af fuglelivet i de nordiske lande. - Miljørapport 1983:1.
- Sjölander, D. & Swärd, S. 1931. Fågelm ärkning runt Gotland. - Naturens liv i ord och bild. Ny följd. Sid. 537-557.
- Statens naturvårdsverk. 1978. Biologiska inventeringsnormer. Fåglar.
- Stolt, B.-O. 1971. Inventering av strandfågelfaunan. I: Översiktsplan för Gotlandskusten. Visby.

Tabell 1. Häckande fåglar på Närsholmen 1985.

Art	Antal par Karta		Art	Antal par Karta	
Knölsvan	3	1	Silvertärna	32	16
Vitkindad gås	1		Småtärna	9	17
Gravand	7		Sånglärka	23	
Gräsand	5		Hussvala	28	18
Stjärtand	1		Trädpiplärka	1	19
Skedand	7		Ängspiplärka	9	20
Ejder	42	2	Sädesärta	5	21
Svärta	10		Rödstjärt	1	22
Småskrake	2		Stenskvätta	10	23
Storskrake	1		Koltrast	1	24
Strandskata	27	3	Björktrast	5	25
Skärfläcka	27	4	Härmsångare	2	26
St. strandpipare	21	5	Ärtsångare	1	27
Tofsvipa	30	6	Törnsångare	2	28
Kärrensäppa	3	7	Lövsångare	2	29
Brushane	5	8	Grå flugsnappare	3	30
Enkelbeckasin	8	9	Talgoxe	1	31
Storspov	5	10	Kråka	3	32
Rödbena	21	11	Hämpling	3	
Roskarl	9	12	Rosenfink	1	33
Skrattmå	5	13	Bofink	8	34
Fiskmå	32	14	Gulsparr	1	35
Fisktärna	3	15			

Totalt antal häckande arter: 45

Totalt antal häckande par: 426

Tabell 2. Andelen andfåglar, vadare samt måsfåglar och tärnor av de fåglar som häckade på Närsholmen 1985 jämfört med förhållandena på tre andra gotländska strandområden (inventerade 1981).

Fågelgrupp	Närsholmen	Lausvik	Stockviken	Ugnen
Andfåglar	18,5 %	17,8 %	9,5 %	22,6 %
Vadare	36,6 %	39,3 %	51,0 %	34,8 %
Måsfåglar + tärnor	19,0 %	18,2 %	20,5 %	20,1 %

Tabell 3. Täthet (antal häckande par per hektar) av några utvalda arter på Närsholmen 1985 jämfört med förhållandena på tre andra gotländska strandområden (inventerade 1981).

Art/artgrupp	Närsholmen (190 ha)	Lausvik (83 ha)	Stockviken (125 ha)	Ugnen (99 ha)
Strandskata	0,14	0,14	0,28	0,14
Skärfläcka	0,14	0,10	0,38	0,39
St. strandpipare	0,11	0,16	0,18	0,28
Tofsvipa	0,16	0,24	0,38	0,23
Rödbena	0,11	0,35	0,22	0,28
VADARE	0,82	1,25	1,71	1,55
Fiskmå	0,17	0,07	0,08	0,22
Silvertärna	0,17	0,19	0,09	0,41
MÅSAR + TÄRNOR	0,43	0,58	0,69	0,90
ALLA ARTER	2,24	3,18	3,35	4,46

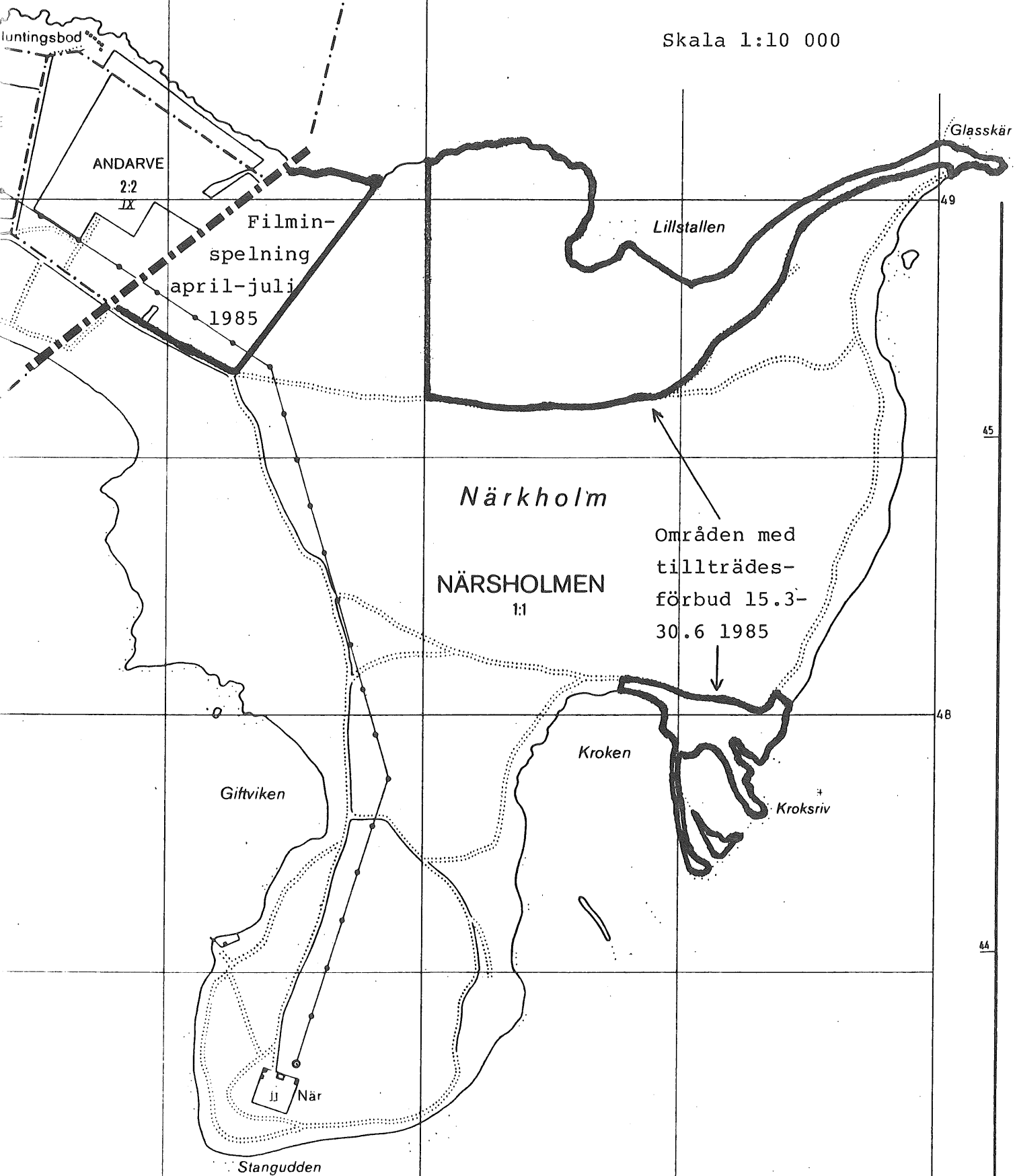
Austerviken

7

INVENTERINGSOMRÅDE

--- Gräns för inventeringsområdet

Skala 1:10 000

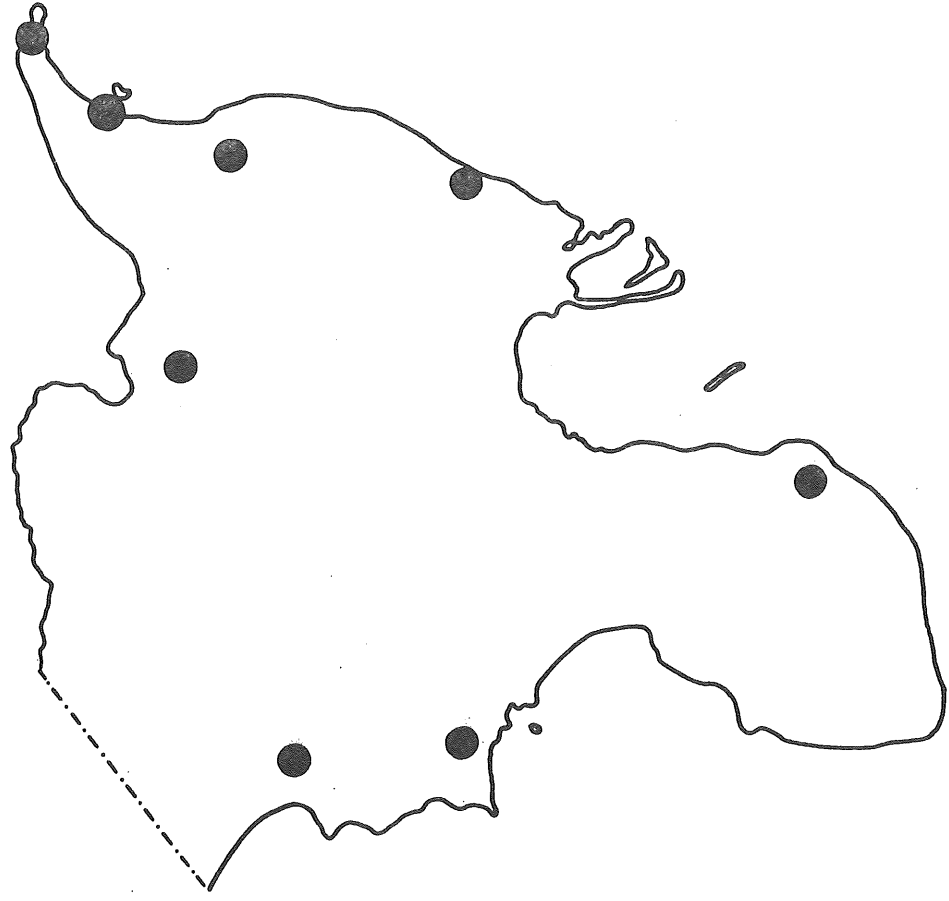
Karta 1

KNÖLSVAN (bon)

Karta 2

EJDER (funna bon)

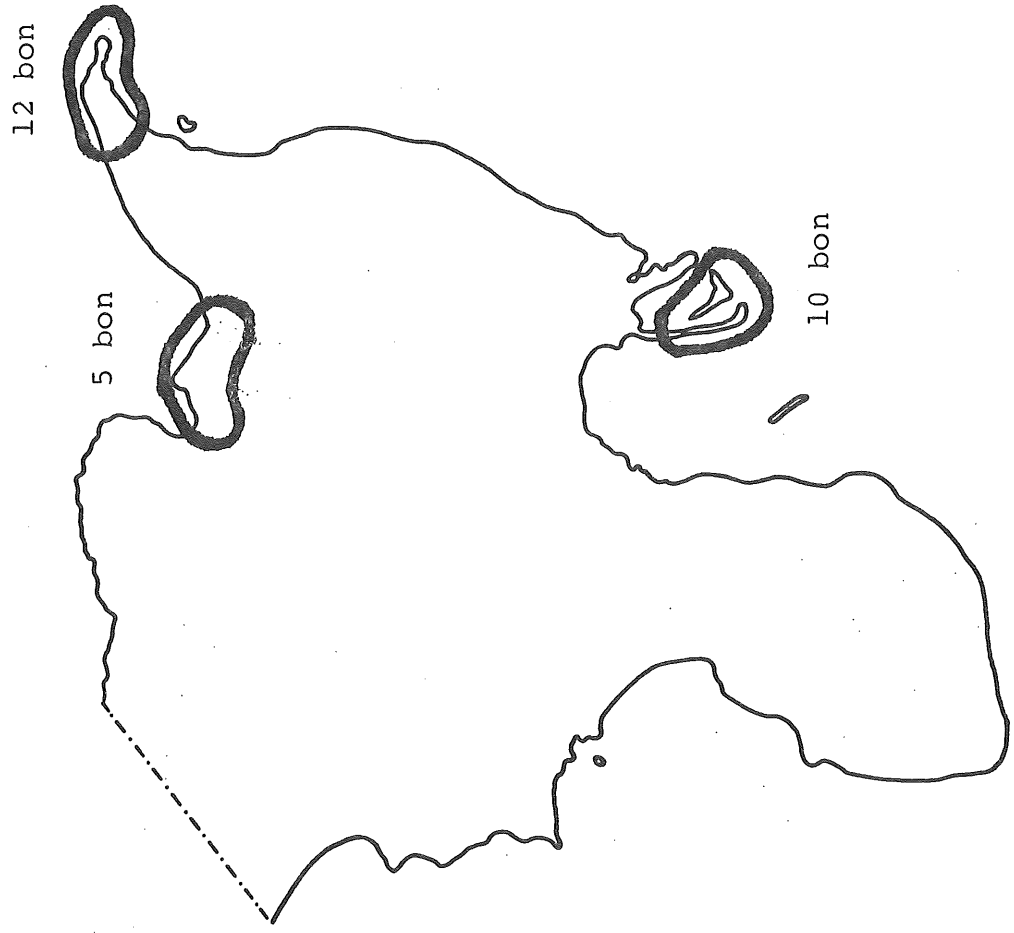
Karta 3

STRANDSKATA (bon)

Karta 4

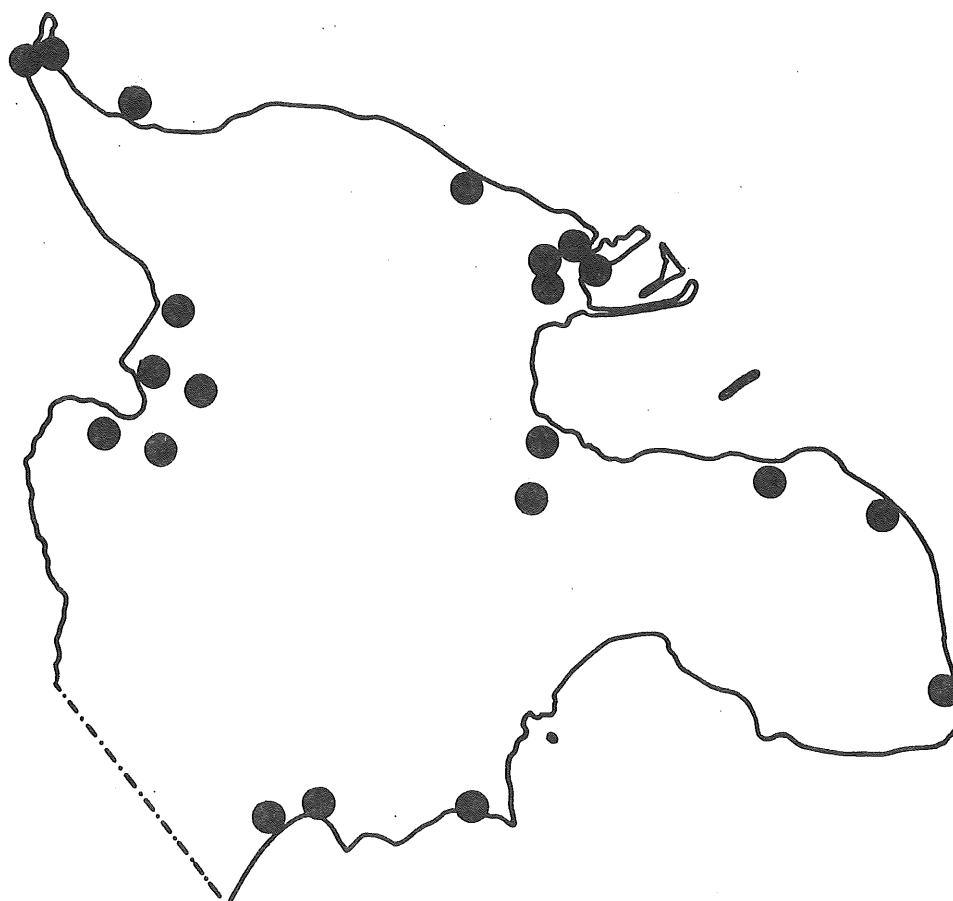
SKÄRFLÄCKA (bon)

Karta 6
TOFSVIPA (bon)

Karta 5
STÖRRE STRANDPIPARE (bon)

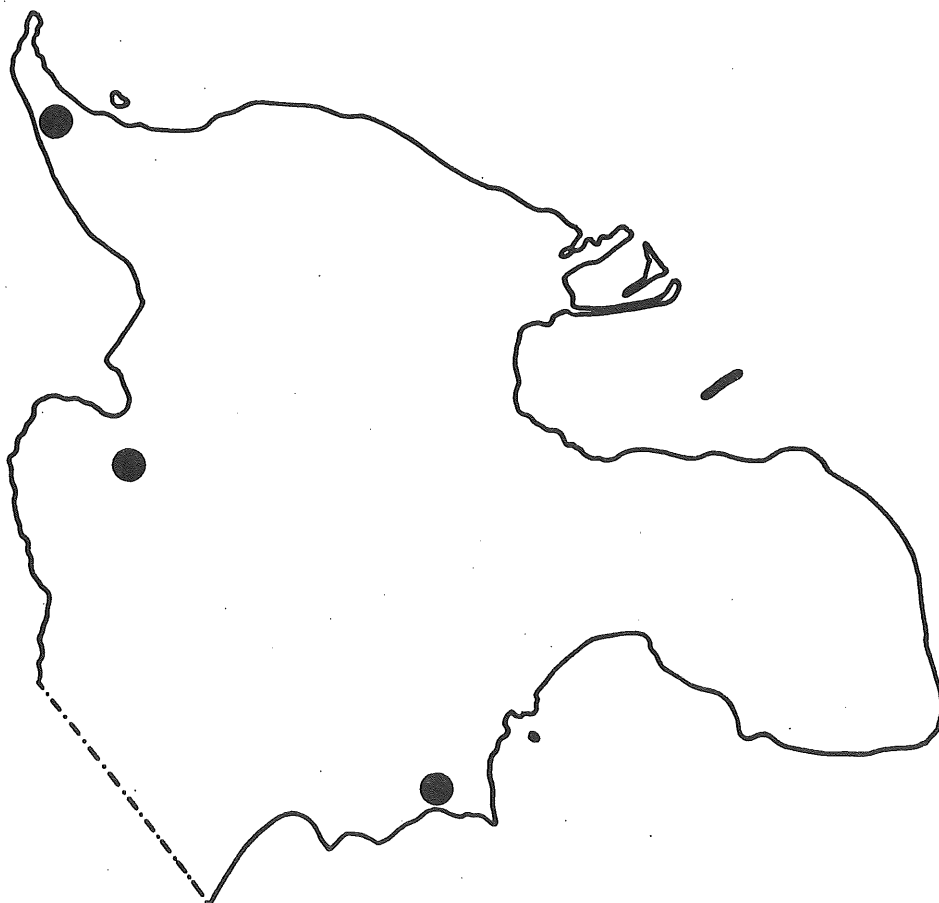
Karta 8

BRUSHANE (bon)

Karta 7

KÄRRSNÄPPA (revir)

Karta 9

ENKELBECKASIN (revir)

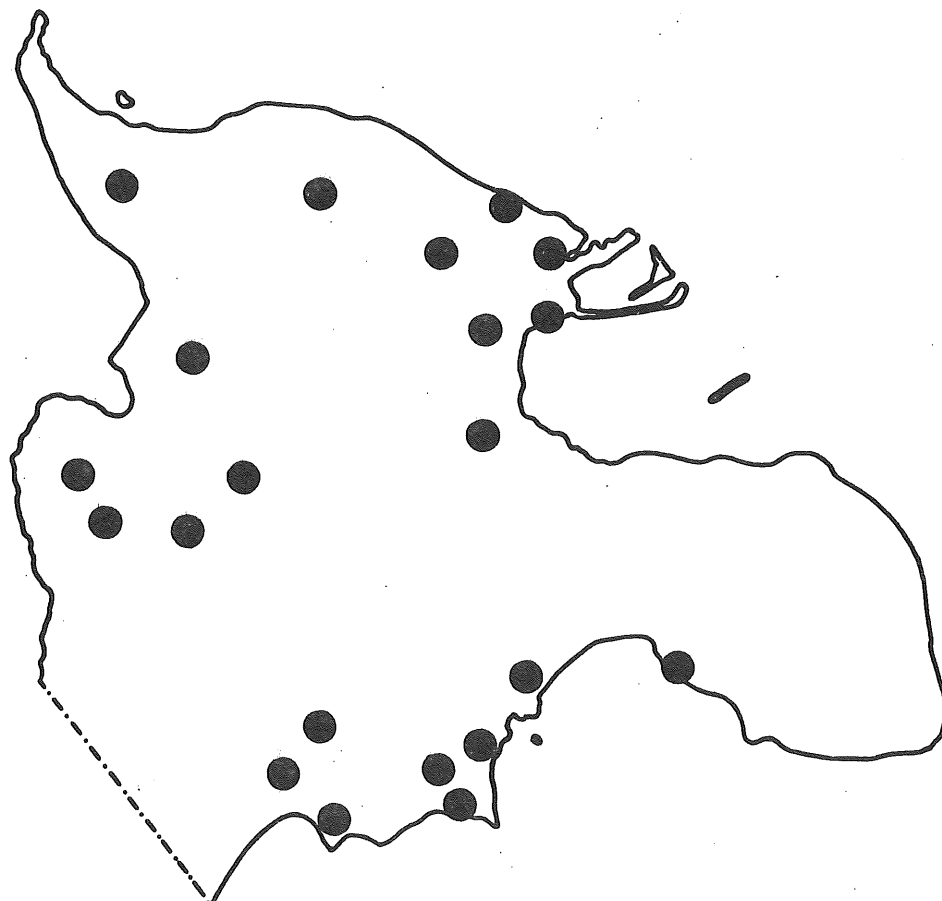
Karta 10

STORSPOV (revir/bon)

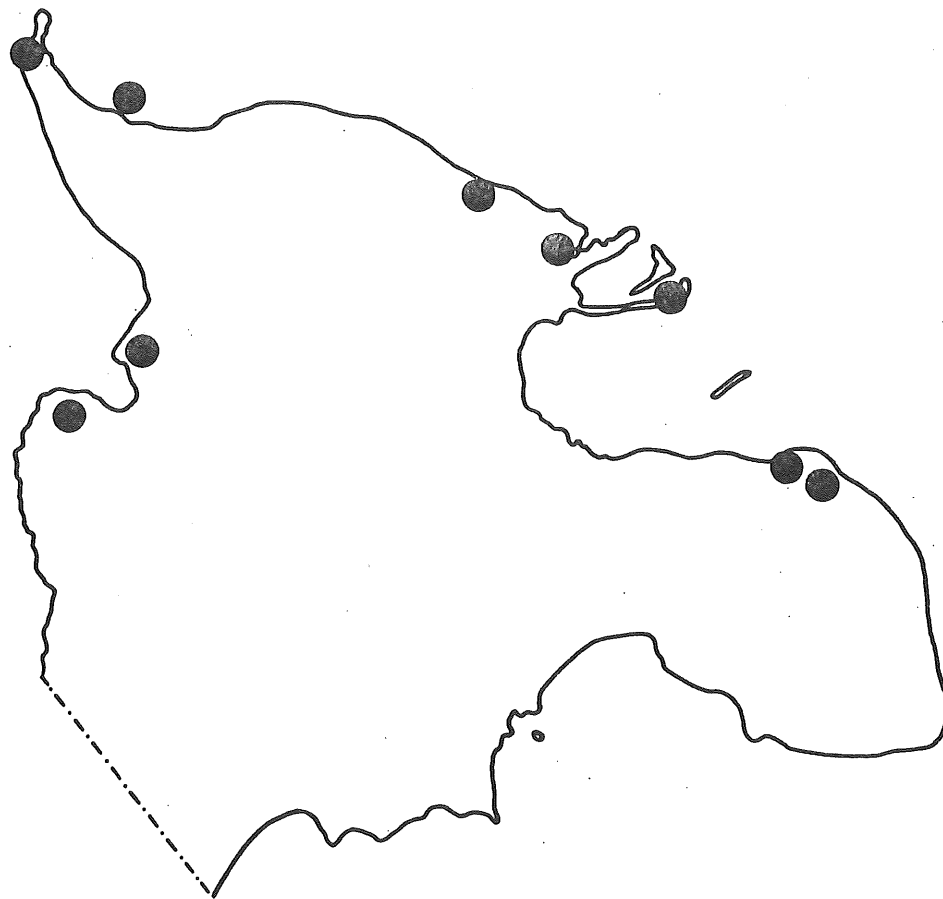
Karta 11

RÖDBENA (revir/bon)

Karta 12

ROSKARL (revir/bon)

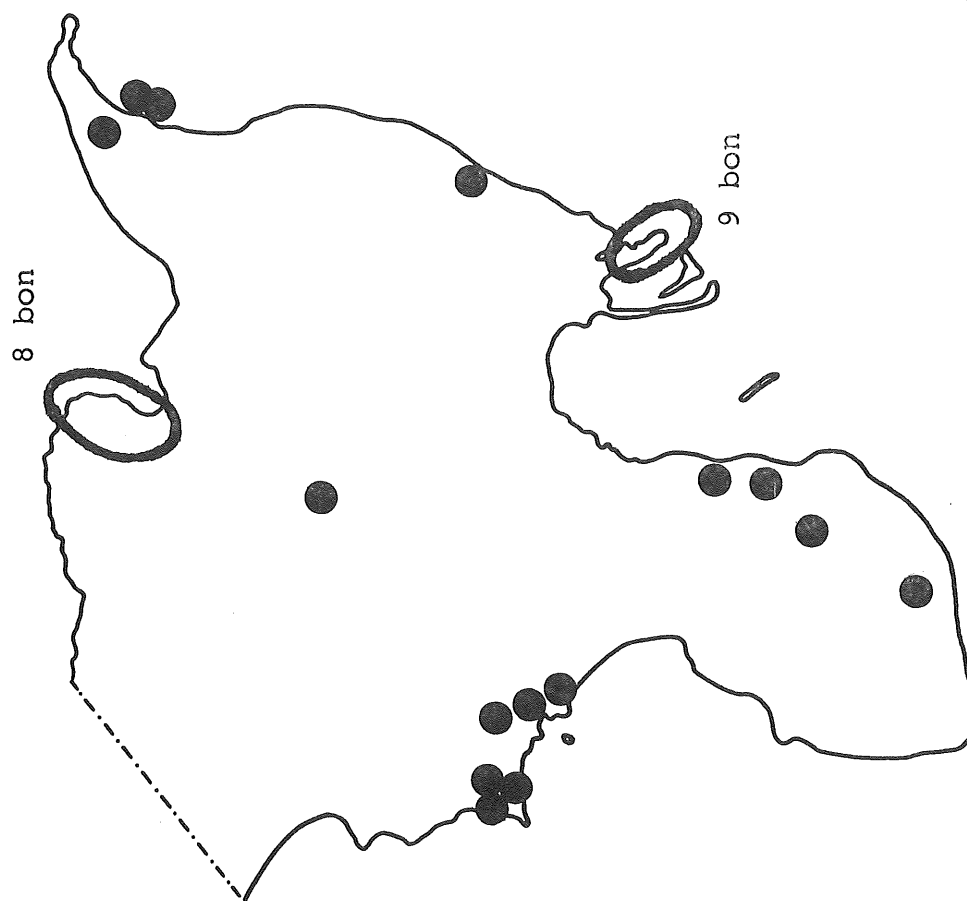
Karta 13

SKRATTMÅS (bon)

Karta 14

FISKMÅS (bon)

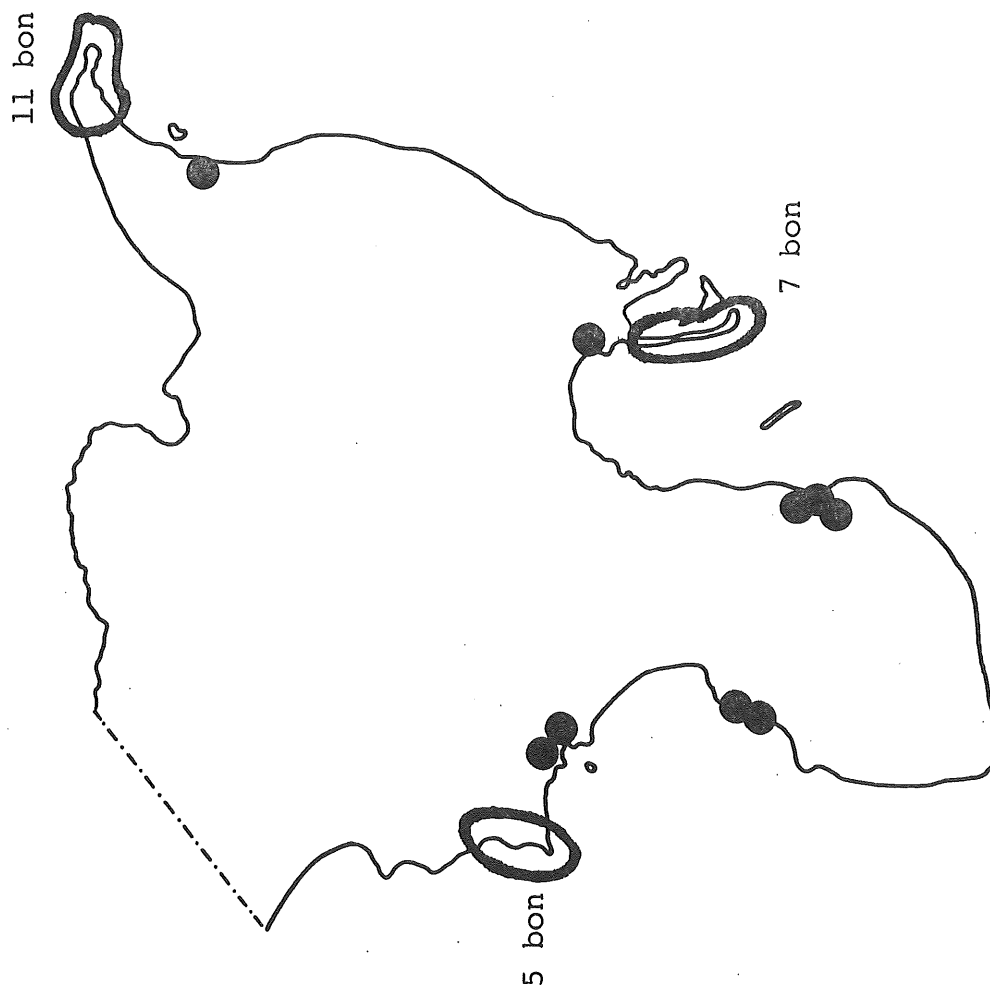
Karta 15

FISKTÄRNA (bon)

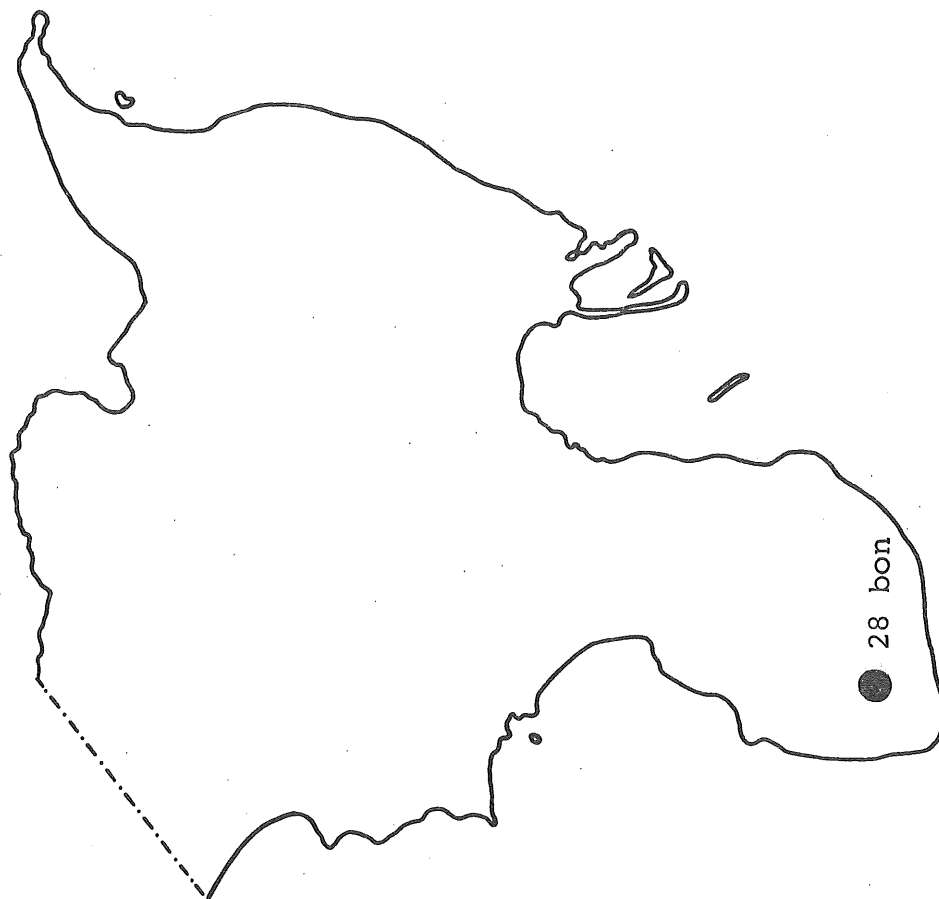

Karta 16

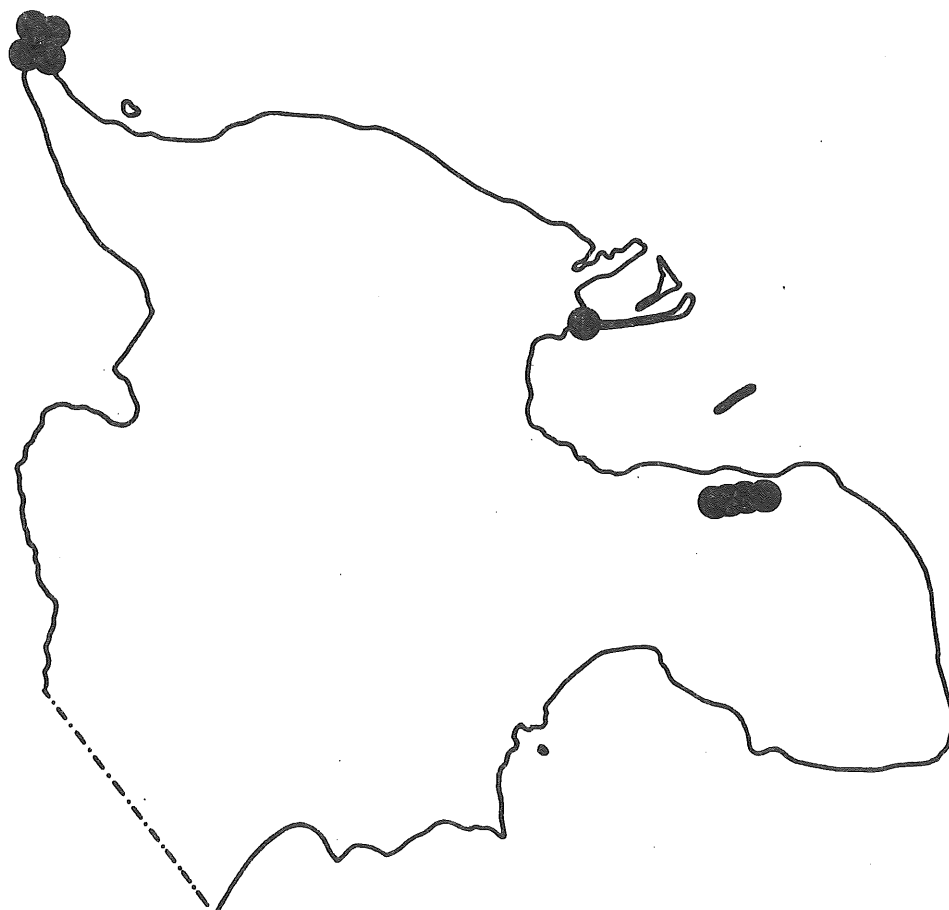
SILVERTÄRNA (bon)

Karta 18
HUSSVALA (bon)

Karta 17
SMÅTÄRNA (bon)

Karta 19

TRÄDPIPLÄRKA (revir)

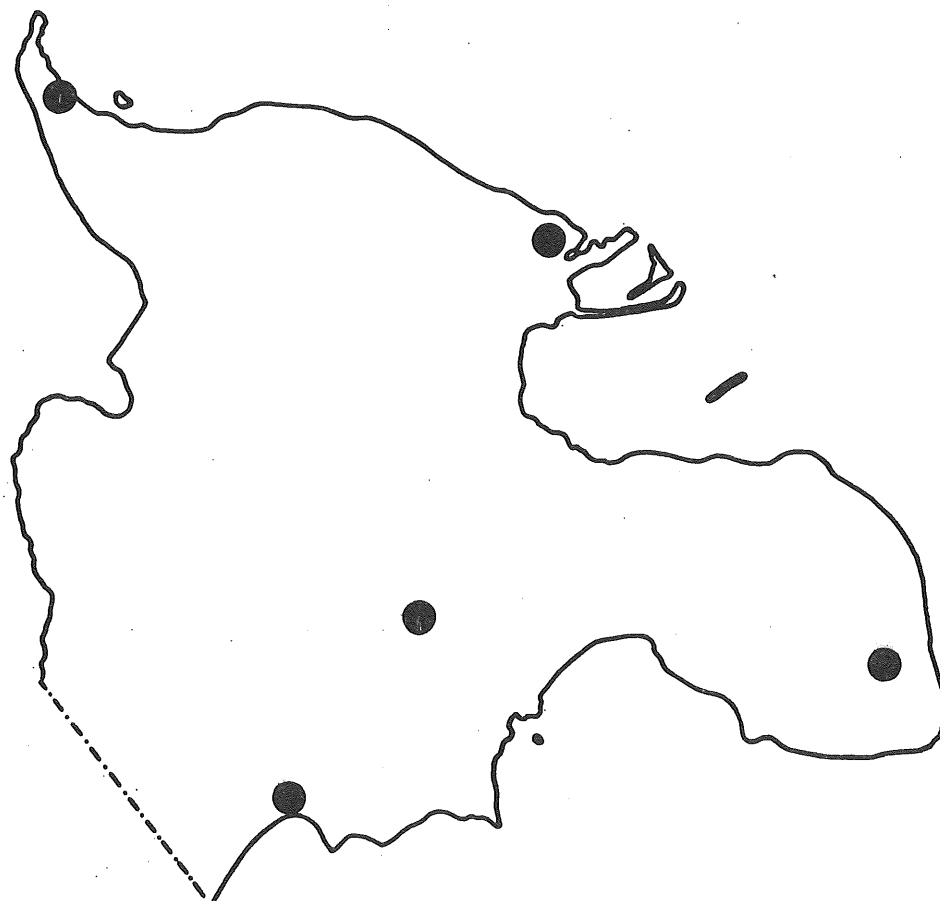
Karta 20

ÄNGSPIPLÄRKA (revir/bon)

Karta 21

SÄDESÄRLA (revir/bon)

Karta 22

RÖDSTJÄRT (revir)

Karta 24
KOLTRAST (revir)

Karta 23
STENSKVÄTTA (bon/revir)

Karta 25

BJÖRKTRAST (bon)

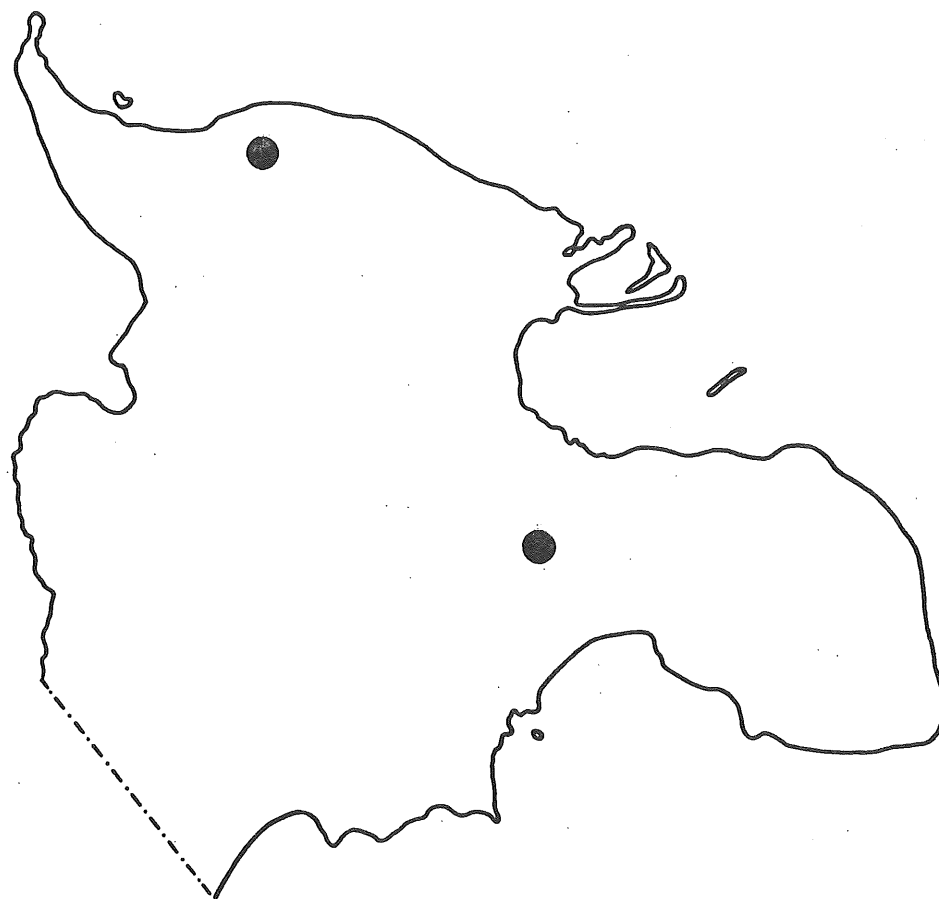
Karta 26

HÄRMSÅNGARE (revir)

Karta 28

TÖRNSÅNGARE (revir)

Karta 27

ÄRTSÅNGARE (revir)

Karta 30

GRÅ FLUGSNAPPARE (revir)

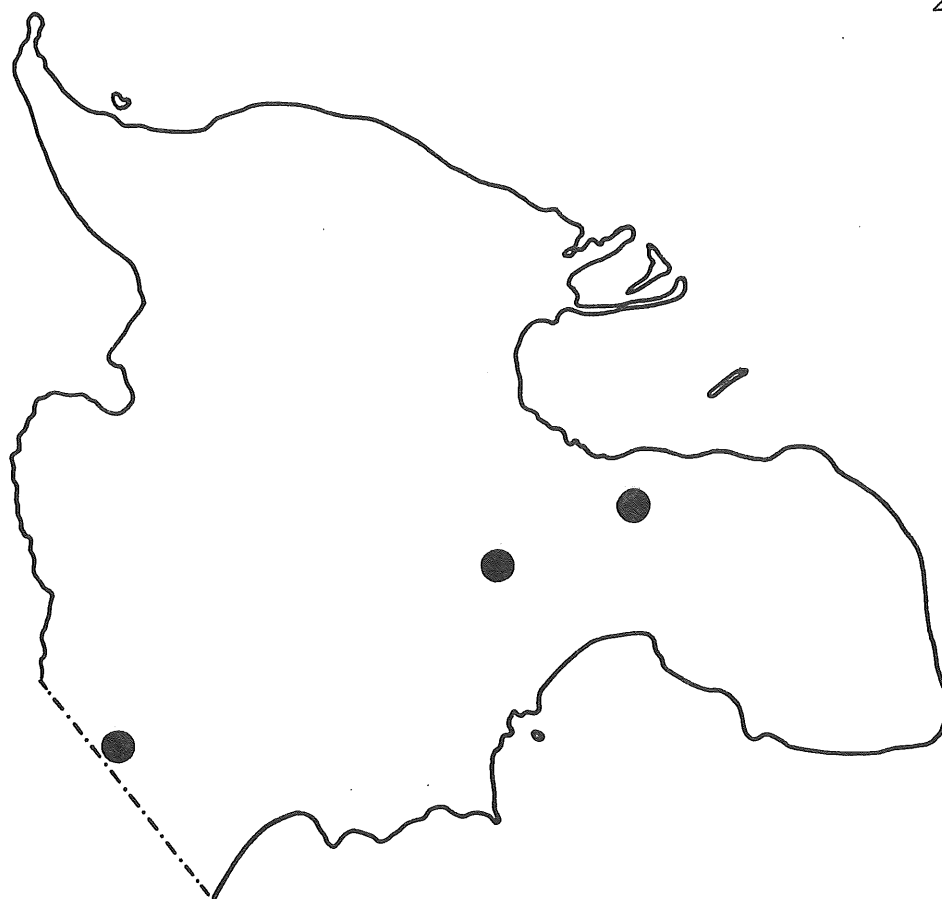

Karta 29

LÖVSÅNGARE (revir)

Karta 32
KRÁKA (bon)

Karta 31
TALGOXE (revir)

Karta 33

ROSENFINK (revir)

Karta 34

BOFINK (revir)

Karta 35

GULSPARV (revir)

Karta 36

VIKTIGARE HÄCKNINGSSOMRÅ-
DEN FÖR VADARE, MÅSAR
OCH TÄRNOR PÅ NÄRSHOLMEN

